

Saskia Kok (1974) over haar vader:

“Ik ben er heilig van overtuigd dat hij zijn stervensmoment heeft gestuurd”

“Hoe moet ik nu toch het weekend doorkomen?’, zei hij tegen mijn moeder op een vrijdagmiddag eind mei 2006. Niets voor mijn vader, zo’n opmerking. Hij was toen 57 jaar, werkte fulltime bij een van Limburgs grootste werkgevers DSM, fietste elke dag 28 kilometer naar z’n werk en bouwde in zijn vrije tijd al vijf jaar prettig en gestaag samen met mijn moeder aan hun eigen huis. Ja, hij hoestte veel en voelde zich vermoeid, maar zo gek was dat niet gezien zijn bezigheden.

Via de huisartsenpost belandde hij die middag in het ziekenhuis. Op het briefje dat de verpleging meegaf stond: ‘Doodzieke man’. De arts haalde zes liter vocht weg uit zijn longen, waardoor hij zich op slag beter voelde. Ook kreeg hij een longpunctie. Ondertussen werd hij opgenomen op afdeling 9. Vanuit mijn Rotterdamse thuis googelde ik naar de aard van de afdeling en belde hen terstond op: ‘Inderdaad, dit is de afdeling oncologie, maar dit hoeft nog niets te betekenen, mevrouw,’ kreeg ik te horen. ‘Schrik niet, pap,’ zei ik even later tegen mijn vader toen ik mijn bevindingen doorgaf.

Mijn vader en ik waren innig verbonden. Dit uitte zich niet in knuffels of liefdesbetuigingen, maar in een diep weten, een blik van verstandhouding, een enkel woord. In zijn laatste levensfase verdiepte zich deze band, ondanks het feit dat ik niet zo vaak bij hem kon zijn als ik wilde. Ik woon twee uur bij mijn ouders vandaan en de kinderen waren nog klein. De telefoon vormde onze belangrijkste lifeline. Op een keer lag hij in het ziekenhuis en zei hij tijdens het bellen: ‘Saskia, ik kan niet meer praten, ik krijg bijna geen lucht meer.’ Met de huistelefoon heb ik zijn afdeling gebeld om te vragen of ze bij hem wilden gaan kijken. Zo probeerde ik hem steeds nabij te zijn.

Asbestkanker

Op 14 juni kwam de uitslag: mesothelioom ofwel asbestkanker. Hij, mijn vader, die zo buitengewoon netjes en super hygiënisch was. Die altijd alle voorzorgsmaatregelen nam en zelden zonder bril of mondkapje werkte. Heel cru vond ik dit. Hij bleek inderdaad met golfplaten te hebben gewerkt in ons eerste huis, deze werden vergoed door de gemeente, en bij DSM zat er asbest in de grondplaten verwerkt. Na deze diagnose leven mensen gemiddeld nog een jaar...

Zo niet mijn vader, hij zei: ‘Kanker is als een dief in de nacht mijn lichaam binnengeslopen, maar ik laat me er niet zomaar onder krijgen.’ Met mijn moeder ging hij op vakantie naar warmere oorden, zoals Tenerife, waar hij zich een stuk beter voelde. Ook had hij behoefte om ‘een meer vrome omgeving’ te bezoeken, zoals Rome en Vaticaanstad. Ondertussen bleef hij aan het huis werken.

Maar de kanker woekerde voort: van zijn rechterlong naar zijn rechterheup en -knie. De lymfeklieren in zijn nek raakten vreselijk opgezwollen: we moesten zijn T-shirts bij de hals inknippen. Steeds vaker ging hij het ziekenhuis in. Vanaf 2007 sliep hij beneden in een relaxfauteuil, omdat hij in bed niet meer op zijn zij kon liggen. Mijn moeder lag meestal naast hem op de bank. Overdag bouwde hij gestaag verder aan zijn huis, hij bleef bezig, zoals ik dit ook bij mijn opa en tante heb gezien. Loslaten bleek nodig toen hij geen energie meer had om aan het huis te werken. Zijn collega’s boden aan het

dak in orde te maken, iets dat niet langer kon wachten. Het duurde even, maar na enige tijd aanvaardde hij hun hulp dankbaar, dit was zo'n mooi proces.

Ik denk nog steeds dat ik beter word

In februari 2008 bekende hij: 'Ik denk nog steeds dat ik beter word.' En vanaf het moment dat hij dit had uitgesproken, keerde hij zich langzaam naar binnen. Hij sliep ook steeds meer. Een keer zei hij bij het ontwaken: 'Ik vind het zo onwerkelijk om weer wakker te worden.' Hij raakte aangewezen op een rolstoel, maar hij onderging het, hij droeg het: op een prachtige, rustige manier en hij nam ons hierin zo mooi mee. Geen moment heeft hij geklaagd of slachtoffer gespeeld. Eerder had hij zich nog laten ontvallen: 'Als ik in een rolstoel terechtkom, hoeft het voor mij niet meer.' Hij nam de tijd om te reflecteren op relaties in zijn leven die wat moeilijker lagen en kwam tot mildere conclusies dan voorheen. Hij sprak dingen uit, zette ze recht.

Ons vierde kindje werd geboren en ik nam hem mee als ik mijn vader bezocht. Ik gaf nog borstvoeding. Soms ging hij huilen als mijn vader lag te rusten; wat voelde ik me dan opgelaten. Zeker omdat mijn vader aangaf dat hij stilte en rust nodig had. Dan keek hij op met een rustige glimlach en zei 'nu voelt Sas zich opgelaten,' en sloot zijn ogen weer. Wij accepteerden dit van elkaar.

Op Goede Vrijdag wilde hij graag naar de mis in de kapel van het ziekenhuis waar hij weer lag. Dat ik hem zou vergezellen, was een uitgemaakte zaak voor mijn moeder, zusje én vader. Ik deed het graag, al was ik verbaasd dat hij er in een rolstoel naartoe wilde, terwijl hij niet meer kon zitten. Na een paar minuten zag ik hem al schuiven van ongemak. Bij Gods gratie nam hij mijn sjaal als kussen aan. Ik zag hoe hij heel even geëmotioneerd raakte bij de eerste klanken van de orgelmuziek. Een harde snik ontsnapte hem, waarna hij zich herpakte. Zelf schoot ik vol en heb ik de rest van de dienst onbedaarlijk gehuild: stoppen lukte niet. Wat zou ik hem gaan missen. 'Gaaf het meisje?', vroeg de priester met het uitdelen van de hostie. Mijn vader zat naast me. Zei niets, deed niets, om me niet erger overstuur te maken. Dit was zo'n intens moment. Enige tijd later vertrouwde hij me toe dat hij hetzelfde voelde toen hij afscheid moest nemen van zijn vader.

Waarom bel je nu pas?

Die laatste maanden belde ik mijn ouders iedere ochtend om 7.30 uur. Mijn moeder zette de telefoon dan op de speaker, zodat mijn vader kon meeluisteren. Eén keer belde ik hen pas om negen uur, omdat mijn telefoontje hem de ochtend ervoor had gewekt. 'Waarom bel je nu pas?', vroeg hij. De volgende dag, het was Tweede Pinksterdag, meldde ik me daarom weer om 7.30 uur. 'Hoe was de nacht?' 'Niet zo goed', antwoordde mijn moeder. Op de achtergrond maakte mijn vader geluid. 'Zegt hij nu Saskia?', vroeg mijn moeder verbaasd. Spreken kon hij immers nauwelijks nog. Ze liep op hem toe en wist dat zijn sterven nabij was. Ik kon horen hoe zijn ademhaling veranderde. Ze belde mijn zusje om te komen en bleef ondertussen met mij aan de lijn. Binnen vijftig minuten ging hij. Ik ben er heilig van overtuigd dat hij zijn stervensmoment heeft gestuurd. Hij wilde het samen beleven en wist dat het voor mij te moeilijk zou zijn om erbij te zijn. En misschien hiermee ook voor hem. Hij heeft gewacht tot ik belde.

Ik ben dankbaar dat ik dit proces met hem heb mogen beleven. Het stelt me ook gerust. Je weet niet wat er gebeurt of waar je naartoe gaat. Het komt neer op innerlijk vertrouwen en op overgave, precies zoals mijn vader heeft voorgedaan.”